

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ У ПЛАСТИЧНІЙ ХІРУРГІЇ

Герц А.А.,
к.ю.н., доцент кафедри цивільного права та процесу
Львівський національний університет імені Івана Франка

Стаття присвячена особливостям змісту договору про надання медичних послуг у пластичній хірургії. Особлива увага акцентується на відповідальності сторін.

Права та обов'язки сторін договору про надання медичних послуг у пластичній хірургії залишається мало дослідженими та законодавчо не врегульованими. Усе це породжує низку суперечностей на практиці. У зв'язку із цим сформульовано висновки та пропозиції щодо удосконалення національного законодавства.

Ключові слова: договір про надання медичних послуг, пластична хірургія, пацієнт, медичний працівник, якість послуги, безпека послуг, інформація про послугу.

Герц А.А. / ОСОБЕННОСТИ СОДЕРЖАНИЯ ДОГОВОРА О ПРЕДОСТАВЛЕНИИ МЕДИЦИНСКИХ УСЛУГ В ПЛАСТИЧЕСКОЙ ХИРУРГИИ / Львовский национальный университет имени Ивана Франко, Украина

Статья посвящена особенностям содержания договора о предоставлении медицинских услуг в пластической хирургии. Особое внимание акцентируется на ответственности сторон.

Права и обязанности сторон договора о предоставлении медицинских услуг в пластической хирургии остаются мало исследованными и законодательно не урегулированными. Все это порождает ряд противоречий на практике. В связи с этим сформулированы выводы и предложения по усовершенствованию национального законодательства.

Ключевые слова: договор о предоставлении медицинских услуг, пластическая хирургия, пациент, медицинский работник, качество услуги, безопасность услуг, информация об услуге.

Herts A.A. / FEATURES OF THE AGREEMENT ON THE GRANTING OF MEDICAL SERVICES IN PLASTIC SURGERY / Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine

The article is devoted to the peculiarities of the content of the contract for medical services in plastic surgery. Particular attention is paid to the responsibility of the parties.

This article is based on an analysis of existing national legislation and in the light of recent political and economic changes in our country.

The rights and obligations of the contract to provide medical services in plastic surgery remains little studied and is not legally regulated.

On the content of the contract for medical services in plastic surgery, the main duty of the Executive is to provide services in plastic surgery quickly, safely and nice and in accordance with modern achievements of medical science, and the main responsibilities of the customer is to pay the duty and obligations 'Connection to fulfill all the requirements of the artist, providing quality services in plastic surgery.

Special attention is given questions of liability that may occur in the case of services in plastic surgery. To all liabilities arising on the provision of services in plastic surgery should apply the general rules of civil law, unless otherwise provided for in such agreements dealing legislation.

Contractor services in plastic surgery is liable in the amount of the actual damage caused to the patient failure or improper performance of the contract, and in case of damage to the health and life of the customer in accordance with the legislation of Ukraine.

Therefore, safety services in plastic surgery executor must ensure in the process of granting. This liability for damages can occur regardless of its origin.

All this raises a number of contradictions in practice. In this regard formulated conclusions and proposals for improving national legislation.

Key words: contract for the provision of health services, plastic surgery, patient, medical professional, quality of service, security service, information about the service.

Без почуття краси, прекрасного душевне й соціальне благополуччя було б неповним. Фізична краса і здоров'я – також тісно переплетені поняття. Тому міждисциплінарна галузь медицини, яка отримала назву пластичної, постійно перебуває в творчому пошуку, на передньому краю наукових досліджень.

Відповідно до ч. 1 ст. 628 ЦК України, зміст договору про надання послуг у пластичній хірургії становлять умови (пункти), визначені на розсуд сторін і погоджені ними, та умови, які є обов'язковими відповідно до актів цивільного законодавства.

Метою статті є ґрунтовне дослідження змісту договору про надання медичних послуг у пластичній хірургії.

Дана стаття ґрунтується на аналізі чинного вітчизняного законодавства, а також враховує останні політичні та економічні перетворення у нашій державі.

Питаннями договірних правовідносин в сфері надання медичних послуг у пластичній хірургії займалися у своїх наукових дослідженнях А. Савицька, О. Смотров, Р. Майданик, С. Антонов та інші.

Даний договір укладається на засадах абсолютної свободи, яка, зокрема, виявляється у тому, що виконавець може самостійно визначити методику надання послуги в пластичній хірургії або запропонувати на вибір замовни-

ка кілька альтернативних. При виборі методики враховуються фізичні та соціальні показники, оцінюються ризики і шанси досягнення поставленої мети.

Можна виділити такі особливості послуги в пластичній хірургії:

- це діяльність, яку можуть здійснювати лише певні суб'єкти;

- ця діяльність здійснюється для задоволення естетичних потреб;

- результатом послуги в пластичній хірургії виступає певна зміна зовнішнього вигляду тіла людини (його частини);

- результат послуги в пластичній хірургії не завжди може бути гарантований особою, яка її надає, оскільки: деякі косметологічні послуги вимагають належних дій з боку особи, яка звернулася за наданням послуги, а також тому, що індивідуальні властивості кожного людського організму не завжди можна до кінця врахувати; більше того, не завжди можна зрозуміти дійсні побажання особи і її уявлення щодо результату послуги в пластичній хірургії.

За змістом договору про надання медичних послуг у пластичній хірургії основний обов'язок виконавця полягає в наданні послуги в пластичній хірургії швидко, безпечно і приємно та відповідно до сучасних досягнень

медичної науки, а основними обов'язками замовника є обов'язок оплатити послуги і обов'язок виконувати всі вимоги виконавця, що забезпечують якісне надання послуг у пластичній хірургії.

Права замовника можна поділити на загальні (тобто такі, що притаманні людині та громадянину незалежно від галузевої належності правовідносин, наприклад: звернення до суду, об'єднання в громадські організації, захист своїх прав державою) та спеціальні (які притаманні замовнику як споживачу послуг у пластичній хірургії і стороні договору про надання послуг у пластичній хірургії); правам замовника кореспондують відповідні обов'язки медичних працівників та медичних закладів.

Право на інформацію про стан свого здоров'я (ст. 285 ЦК України) передбачає можливість повнолітньої фізичної особи багаторазово отримувати достовірну і повну інформацію про стан свого здоров'я, зокрема можливість ознайомлюватися з відповідними медичними документами, що стосуються її здоров'я. Цьому праву відповідає обов'язок медичного працівника надати медичну інформацію [1]. Поняття «медична інформація» є ширшим, оскільки до нього також входить інформація не лише про стан здоров'я, але й стосовно процесу лікування, фармацевтичних препаратів, що використовуються.

Як стверджує С. В. Антонов, згідно із Законом України «Про захист прав споживачів» медична організація як виконавець послуг зобов'язана вчасно надавати споживачеві необхідну, повну і достовірну інформацію про послуги ще й для того, щоб забезпечити право споживача на вибір медичного закладу та лікуючого лікаря [2].

Праву на лікарську таємницю (на «таємницю про стан здоров'я» – ст. 286 ЦК України; на «лікарську таємницю» – ст. 40 Основ законодавства про охорону здоров'я) кореспондує обов'язок медичних працівників, а також інших осіб, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторону життя громадянина, не розголошувати ці відомості. Відповідно до ч. 2 ст. 286 ЦК України та ч. 2 ст. 39-1 Основ законодавства про охорону здоров'я забороняється вимагати та подавати за місцем роботи або навчання інформацію про діагноз та методи лікування фізичної особи.

Часто у договорах про надання послуг у пластичній хірургії виокремлюють окремий розділ «Конфіденційність», в якому закріплюють обов'язок виконавця зберігати в таємниці інформацію стосовно звернення замовника за косметологічною допомогою та інших відомостей, отриманих при його обстеженні і лікуванні.

Право на належну якість послуг та належну якість обслуговування забезпечується обов'язком виконавця надавати послуги в пластичній хірургії з використанням сучасних методів діагностики і лікування, в повному обсязі відповідно до договору, а також обов'язком виконавця послуги забезпечити участь висококваліфікованого медичного персоналу для надання послуг за цим договором.

Медичний працівник зобов'язаний вчасно інформувати пацієнта про те, що недотримання пацієнтом певних правил або рекомендацій може знизити якість медичної послуги, яка надається. Як норму якості пацієнт може обрати конкретне комп'ютерне моделювання зміненої частини тіла, яку бажає отримати. До того ж пацієнт має право отримати підтвердження якісного проведення операції. Це стосується ознайомлення з медичною документацією, надання виписки з медичної картки, результатів досліджень тощо. Лікар або медична установа повинні ознайомити пацієнта з такою документацією, щоб у подальшому не виникали проблеми щодо проведеної операції. Такий порядок можуть визначати, наприклад, внутрішні інструкції.

Право на безпеку послуг (п. 3 ч. 1 ст. 4 Закону України Про захист прав споживачів) також забезпечується ч. 3 ст. 42 Основ законодавства про охорону здоров'я, де сказано, що

ризиковані методи діагностики, профілактики або лікування визнаються допустимими, якщо вони відповідають сучасним науково обґрунтованим вимогам, спрямовані на відвернення реальної загрози життю та здоров'ю пацієнта, застосовуються за згодою інформованого про їх можливі шкідливі наслідки пацієнта, а лікар вживає всіх належних у таких випадках заходів для відвернення шкоди життю та здоров'ю пацієнта.

Показники безпеки парфумерно-косметичної продукції регламентуються Державними санітарними правилами і нормами (ДСанПіН 2.2.9.027-99) і розповсюджуються на парфумерні і косметичні засоби, що виробляють, імпортують, реалізують, застосовують у побуті і професійно використовують при наданні населенню косметологічних послуг.

Безпека парфумерно-косметичної продукції – відсутність у готовій продукції токсичної, подразнюючої, сенсибілізуючої, фотосенсибілізуючої, дисхромічної або іншої несприятливої дії на здоров'я людини, а також відсутність або обмеження рівня забруднення патогенними, умовно патогенними і санітарно-показовими мікроорганізмами за умов застосування відповідно до призначення протягом гарантійного терміну придатності.

Замовник також має інші права в галузі охорони здоров'я як сторона договору про надання послуг в пластичній хірургії.

Замовник має певні обов'язки щодо виконавця послуг, а останній, відповідно, має право вимагати їх дотримання.

Замовник повинен повідомити виконавця послуг про стан свого здоров'я та іншу інформацію, яка має суттєвий вплив на процес лікування. Замовник зобов'язаний надати виконавцю дані попередніх досліджень та консультацій фахівців, також надати всі відомості про стан свого здоров'я, у тому числі про алергічні реакції на лікарські засоби, про захворювання та інші фактори, які можуть вплинути на хід лікування. Однак тут варто зазначити, що замовник послуги, не володіючи спеціальними знаннями в медицині, може і не знати, що певна інформація має бути повідомлена виконавцю.

Замовник повинен слідувати вказівкам виконавця щодо процесу надання послуг у пластичній хірургії. При наданні послуг у пластичній хірургії даний обов'язок має надзвичайно велике значення, оскільки позитивний результат послуги часто залежить від дотримання певних вказівок виконавця після проходження відповідної процедури, оскільки недотримання вказівок може мати негативні наслідки для здоров'я пацієнта.

Як приклад можна навести судову справу № 2 - 138. Позивач у своїх позовних вимогах посилалася на те, що 13 червня 2006 року відвідала лікаря-косметолога з метою провести очищення шкіри, процедура була проведена, але в результаті неї у позивача на лівому плечі з'явився опік шкіри, травма – вона вимушена була лікуватися в інших лікарів, їй завдані цим фактично тілесні ушкодження та моральна шкода. Відповідач у судовому засіданні позов не визнала, посилаючись на те, що дійсно вона проводила позивачці процедуру пілінгу шкіри в червні 2006 року і зробила рекомендації поведінки позивачу після цієї процедури, але її рекомендації позивач не виконував і відмовився від спілкування з ним. Всупереч рекомендаціям відповідачки, позивач 17 червня 2006 з сім'єю поїхала на відпочинок до Криму. 18 червня 2006 року позивачка звернулася до Чорноморської центральної районної поліклініки зі скаргами на температуру та велике садно в області лівого плеча у стадії інфікування. Експертною комісією не встановлено порушення косметологом методики проведення процедури пілінгу (п.3 підсумків у висновку експерта). Експертною комісією не встановлено наявності причинного зв'язку між проведенням 13.06.2006 косметологічної процедури (пілінгу) та настанням негативних наслідків у вигляді тілесних ушкоджень середнього ступеня тяжкості. Таким чином, процедура відповідачем проведена вірно, нічійх прав відповідач не порушувала і матеріальної чи моральної шкоди не завдала [3].

Окремої уваги заслуговує питання про відповідальність, яка може настати у випадку надання послуг у пластичній хірургії. До всіх зобов'язань, які виникають із приводу надання послуг у пластичній хірургії, повинні застосовуватися загальні норми цивільного права, якщо інше не обумовлено в присвячених таким договорам законодавчих актах (зокрема, в Основах законодавства України про охорону здоров'я, Законі України «Про захист прав споживачів» тощо). Виконавець послуг у пластичній хірургії несе відповідальність у розмірі реальної шкоди, заподіяної пацієнту невиконанням або неналежним виконанням умов договору, а також у разі заподіяння шкоди здоров'ю та життю замовника відповідно до законодавства України.

Шкода, завдана пацієнту невиконанням або неналежним виконанням договору про надання послуг за плату, підлягає відшкодуванню виконавцем у повному обсязі, якщо інше не встановлено договором. Виконавець, який порушив договір про надання послуг за плату, відповідає за це порушення, якщо не доведе, що належне виконання виявилось неможливим внаслідок непереборної сили, якщо інше не встановлено договором або законом. Нерідко у договорі про надання послуг у пластичній хірургії зазначають, що виконавець не несе відповідальності за надання послуг у пластичній хірургії в неповному або меншому обсязі, ніж передбачено договором, у разі надання пацієнтом неповної інформації про своє здоров'я або ж у разі невиконання пацієнтом обов'язку стосовно виконання всіх медичних приписів, рекомендацій, а також у разі відмови пацієнта від продовження обстеження або лікування.

Якщо пацієнту послуги завдано шкоду погіршенням здоров'я внаслідок надання послуг у пластичній хірургії неналежної якості, він може подати позов до суду, в якому просити стягнути на свою користь майнову (збитки) і моральну (немайнову) шкоду. Згідно із ч. 1 ст. 1172 ЦК України відповідачами у таких справах є медичні установи, які несуть відповідальність за шкоду, завдану їхніми працівниками під час виконання своїх трудових обов'язків [4, 55-59].

Замовники, які користуються платними послугами в пластичній хірургії, мають право ставити вимоги про відшкодування шкоди, завданої невиконанням або неналежним виконанням умов договору, відшкодування шкоди у разі заподіяння шкоди здоров'ю і життю, а також про компенсацію за заподіяння моральної шкоди.

Отже, безпеку послуги в пластичній хірургії виконавець повинен забезпечувати у процесі її надання. При цьому відповідальність за шкоду може наступати незалежно від часу її виникнення.

Якщо при укладенні договорів у пластичній хірургії юридичні питання здебільшого вже напрацьовані, з пацієнтом заздалегідь обговорюють результати і можливі ускладнення операції, підписують відповідний договір, то при наданні косметологічних послуг зазвичай цього не роблять. При цьому можуть виникати такі ситуації.

Перший варіант. Процедура проведена без ускладнень, але не виправдала надій клієнта, й очікуваних результатів не досягнуто. Виникає конфліктна ситуація з непередбачуваним кінцем. Для позначення нереалістичних очікувань клієнта/пацієнта був навіть уведений термін «дисморфобія», або синдром Сірано де Бержерака. У цій ситуації необхідна допомога психолога і знання психологічних особливостей різних груп клієнтів.

Тому особливістю договору про надання послуг у пластичній хірургії є неможливість виконавця забезпечити стовідсоткову гарантію досягнення результатів надання послуги. Виконавець послуги не може гарантувати майбутній медичний результат, оскільки корисний ефект медичної послуги міститься в самому її наданні без відчутного матеріального результату. Саме через неречовий характер результату для послуги в пластичній хірургії неможливо встановити, так би мовити, гарантійний строк.

Виконання будь-якої роботи передбачає отримання результату в речовій формі, що уможливило б встановлення гарантійного строку на результат роботи [5, с. 52-66].

Другий варіант. Проведена процедура закінчилася ускладненнями (що проявляються найближчим часом або ж згодом), замовник пред'являє претензії виконавцю, може звернутися до суду. Наприклад, при проведенні мезотерапії з введенням складних коктейлів розвинулася алергічна або токсикоалергічна реакція, що супроводжувалася не тільки місцевими змінами (дифузна гіперемія), але й різким погіршенням загального стану, брадикардією, зниженням артеріального тиску. Клієнтка була госпіталізована в реанімаційне відділення, в подальшому подала в суд. У процесі судового розгляду було з'ясовано, що салон проводив мезотерапію за відсутності медичної ліцензії, а препарати, що використовувались у складі коктейлю, не були сертифіковані в Україні.

Косметолог, проводячи процедуру, і не припускав, що його дії можуть призвести до порушення таких нормативних актів, як «Основи законодавства України про охорону здоров'я громадян», Закону України «Про захист прав споживачів». Згідно з останнім замовник має гарантоване право на якісні послуги (стаття 12), має право на відшкодування матеріальної шкоди незалежно від того, були чи ні договірні відносини (стаття 17). Виконавець несе відповідальність за завдану шкоду незалежно від рівня знань (правових або медичних).

У зв'язку із цим особливою актуальністю набувають питання якості надання послуг у пластичній хірургії і професійної підготовки кадрів, знання та дотримання нормативно-правової бази.

Кваліфіковані послуги в пластичній хірургії, які очікують отримати пацієнти, можливі лише при високому професіоналізмі фахівців, заснованому на глибоких знаннях про функціонування шкіри, її взаємозв'язок із патологією та функціонуванням внутрішніх органів.

Нині послуги в пластичній хірургії надають спеціалізовані медичні установи. У цих закладах надаються медичні послуги і проводиться реабілітація після деяких захворювань шкіри, що супроводжуються косметичними дефектами (рубці, хвороби волосся, судин та ін.).

Усі медичні втручання (методи діагностики, лікування та профілактики, пов'язані з впливом на організм людини) повинні здійснюватися відповідно до ст. 42-44 «Основ законодавства України про охорону здоров'я»: перед проведенням процедур виконавець зобов'язаний пояснити замовнику в доступній формі мету запропонованих процедур, можливі результати впливу, в тому числі ризики ускладнень [6, 276].

Часті випадки тяжких ускладнень, численні рекламації після проведення втручань у пластичній хірургії обумовлені, насамперед, низьким рівнем кваліфікації фахівців.

Таким чином, успішний розвиток пластичної хірургії неможливий без дотримання регламентуючих правил, наявності компетентних і кваліфікованих кадрів і постійно діючої системи їх підготовки і перепідготовки. Компетенція кадрів – це поєднання знань і навичок, мотивації та особистих можливостей.

Отже, договір про надання медичних послуг у пластичній хірургії можна визначити як домовленість, за якою одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) із дотриманням законодавства про охорону здоров'я надати послуги в пластичній хірургії, які можуть полягати у профілактиці, діагностиці, лікуванні косметологічних дефектів, що проявляються у зв'язку з хворобами, травмами, отруєннями і патологічними станами, та відповідній реабілітації; усуненні, маскуванні косметологічних дефектів, які не пов'язані з хворобами, травмами, отруєннями і патологічними станами; задоволенні інших естетичних потреб, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, якщо інше не встановлено договором або законом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я (в редакції від 01.01.2015) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
2. Медичне право України: правовий статус пацієнтів в Україні та його законодавче забезпечення (генезис, розвиток, проблеми і перспективи вдосконалення): матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (17-18 квітня 2008 р., м. Львів).
3. Рішення Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська від 21.01.2010 у справі № 2-138 // Єдиний державний реєстр судових рішень України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua>
4. Гайдай Наталія. Правове регулювання та особливості договорів про надання медичних послуг / Гайдай Н. // Юстиніан – 2010. – № 10. – С. 55–59.
5. Майданик Р. Договір про надання медичних послуг // Медичне право. – 2010. – № 5. – С. 52 – 66.
6. Проценко Т.В. Медицинские и правовые аспекты взаимодействия клиента/пациента и врача в условиях медицинских косметологических клиник и салонов красоты // Новости медицины и фармации. Дерматология и Косметология. – 2009. – С. 276.

УДК 340.15+347

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСТАВИ ТА УМОВИ ВИНИКНЕННЯ ДЕЛІКТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА ПРАВОМ СТАРОДАВНЬОГО РИМУ

Гринько С.Д.,
д.ю.н., доцент,
завідувач кафедри цивільного права та процесу,
Хмельницький університет управління та права

Стаття присвячена дослідженню концептуальних засад визначення підстави та умов виникнення деліктних зобов'язань за правом Стародавнього Риму. Встановлено, що юридичною підставою виникнення деліктних зобов'язань за римським правом визначали наявність правопорушення, делікту, а умовами – ознаки, передбачені законом, за якими кваліфікували дію як приватний делікт.

Ключові слова: римське право, приватний делікт, деліктні зобов'язання, підстава, умови.

Гринько С.Д. КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ОСНОВАНИЯ И УСЛОВИЯ ВОЗНИКНОВЕНИЯ ДЕЛИКТНЫХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВ В ПРАВЕ ДРЕВНЕГО РИМА / Хмельницкий университет управления и права, Украина

Статья посвящена исследованию концептуальных основ определения основания и условий возникновения деликтных обязательств в праве Древнего Рима. Установлено, что юридическим основанием возникновения деликтных обязательств по римскому праву признавали наличие правонарушения, деликта, а условиями – признаки, предусмотренные законом, по которым квалифицировали действие как частный деликт.

Ключевые слова: римское право, частный деликт, деликтные обязательства, основание, условия.

Grynko S.D. / CONCEPTUAL PRINCIPLES DETERMINING THE GROUNDS AND CONDITIONS OF TORT LAW OBLIGATIONS ANCIENT ROME / Khmelnytsky University of Management and Law, Ukraine

The article investigates conceptual principles determining the grounds and conditions of tort law obligations ancient Rome. Studied the legal facts (actions, events) with which Roman law linked the emergence of relationships. Discovered basis of such division - willed criterion. Lawful acts answered the requirements of legal norms, they displayed good behavior of man of the law, because they are protected by law and causing the onset of positive results. The illegal actions contrary to the laws, so always banned by law and their associated negative effects for the person who committed them and for others.

Discovered grounds of legal binding could serve legal facts: the contract, quasi-contract, tort, quasi-delict. Such legal facts were complex in content, as had to meet standards enshrined in law grounds - legal conditions.

Established that the legal basis of a tort obligations under Roman law recognized the existence offense, tort and conditions - signs required by law, which qualified as a private tort action. Discovered tort design as a combination of objective and subjective signs and tort liabilities - objective and subjective conditions.

It is found objective conditions associated with human activities in the outside world: the presence of damage, unlawful conduct zavdavacha damage, causal link between the damage and the wrongful conduct. The subjective condition related to willful and conscious human factor that determines human activity in the outside world. Therefore, subjective condition is always associated with the fault zavdavacha damage.

Key words: Roman law, private, tort, tort liability, ground conditions.

У той час, коли інші інститути цивільного права встановлюють правові форми для виникнення нормальних правових відносин, деліктні зобов'язання є правовим оформленням реакції суспільства на патологічні процеси – порушення існуючої правової системи. Водночас деліктні зобов'язання запроваджено для виконання правомірної мети – охорони майнових та особистих немайнових прав та інтересів фізичних і юридичних осіб, держави та інших суб'єктів цивільного права, що проявляється через встановлення обов'язку відшкодування майнової та моральної (немайнової) шкоди для того, хто порушив встановлені законом заборони.

Сьогодні законодавча робота в Україні здійснюється в контексті проведення адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу (далі – ЄС). Для цього доцільним є не лише ознайомлення зі змістом

законодавства ЄС та європейських країн-учасниць ЄС, а й вивчення засад, на яких ґрунтується їхнє право, розуміння його «духу» – римського приватного права, що дозволить уникнути помилок і необдуманих кроків при створенні єдиного всесвітнього цивільного права. Саме римськими юристами було запроваджено деліктні зобов'язання для компенсації потерпілим майнових втрат, завданих вчиненням правопорушення (делікту) – найпершого виду зобов'язань з моменту їх виникнення.

За радянських часів в Україні римське приватне право і його рецепція були предметом вивчення лише у працях В. А. Бека і О. А. Підопригори. Сьогодні дослідження проблем рецепції проводяться досить активно. Вплив ідей римських юристів на концепцію окремих інститутів і правових категорій у цивільному праві України розглядали у своїх дослідженнях такі науковці: І. Г. Бабич, В. В. Васильченко,